

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **T. P. N.**, zast. JUDr. Josefem Tuškem, advokátem se sídlem tř. 9. května 678, Tábor, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 2. 2015, č. j. OAM-523/ZA-ZA04-HA08-2014, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 11. 8. 2015, č. j. 1 Az 9/2015 – 49,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 8. 2015, č. j. 1 Az 9/2015 – 49, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Rozsudek městského soudu

[1] Rozsudkem ze dne 11. 8. 2015, č. j. 1 Az 9/2015 – 49, zamítl Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) žalobu žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 2. 2014, č. j. OAM-523/ZA-ZA04-HA08-2014, kterým žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zák. č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalovaného k ní

[2] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. c) a d) s. ř. s.

[3] V kasační stížnosti namítá, že nebyl řádným způsobem obeslán k nařízenému jednání u městského soudu. Uvádí, že vzhledem k tomu, že jeho právní zástupce advokát

Mgr. Ing. Martin Říčka byl dne 17. 7. 2015 vyškrtnut ze seznamu České advokátní komory, nemohl jej dále zastupovat, jeho datová schránka byla zneprístupněna a vzhledem k tomu, že přestala existovat i jeho advokátní kancelář, nemohlo být vyrozumění o nařízeném jednání zasláno ani na místo jeho sídla, neboť jej nebylo komu doručit. Vyrozumění o nařízeném jednání nebylo zasláno ani přímo stěžovateli, a ten tedy nebyl o jednání včas a řádně zpraven. Přitom stěžovatel se již dříve v řízení před městským soudem vyjádřil v tom smyslu, že nesouhlasí s rozhodnutím bez nařízení jednání, a tedy nebylo možno bez jeho řádného předvolání a řádného jednání rozhodnout. Česká advokátní komora ustanovila za vyškrtnutého právního zástupce jako nástupce JUDr. Josefa Tuška, který o termínu ústního jednání také nebyl vyrozuměn. Na základě výše uvedeného stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

[4] Žalovaný ve svém vyjádření popřel oprávněnost námitek uvedených stěžovatelem, neboť neprokázaly, že by žalovaný porušil některé z ustanovení správního řádu či zákona o azylu a že rozhodnutí ve věci nebylo vydáno v souladu se zákonem o azylu a správním řádem. Dále žalovaný uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení mezinárodní ochrany stěžovatele je legalizace jeho pobytu, aby mohl zůstat v České republice a vyhnul se možnému nepodmíněnému trestu ve vlasti. K námitce stěžovatele týkající se doručování či nedoručování soudních zásilek jemu či jeho právnímu zástupci žalovaný sdělil, že obdobnou námitku se jmenovaný snažil uplatnit již v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany, a to směrem k žalovanému; ta však byla neoprávněně uplatněna. Již z této zkušenosti by bylo vhodné, kdyby si stěžovatel zajistil řádnou doručovací adresu, aby se při písemném styku s úřady případně vyhnul možnému zpochybnění doručování zásilek ve svých úředních záležitostech. S odkazem na výše uvedené navrhl žalovaný kasační stížnost jako nedůvodnou zamítnout.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud se nejdříve zabýval tím, zda je kasační stížnost přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s. Vymezením institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu se zdejší soud podrobně zabýval již např. v usneseních ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39 a ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 – 57, v nichž dospěl k závěru, že o kasační stížnost přijatelnou se může jednat mimo jiné tehdy, pokud se kasační stížnost dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[6] Nejvyšší správní soud shledal, že takovou právní otázkou je právě ta v projednávaném případě, konkrétně zda byl stěžovatel řádně obeslán s předvoláním k ústnímu jednání, pokud bylo doručováno jeho právnímu zástupci, který byl v té době již vyškrtnut z České advokátní komory.

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[8] Z obsahu spisů vyplynulo, že stěžovatel podal prostřednictvím svého právního zástupce advokáta Mgr. Ing. Martina Říčky (dále jen „právní zástupce“) dne 26. 3. 2015 žalobu proti rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany. Následně byla veškerá komunikace mezi městským soudem a stěžovatelem vedena přes právního zástupce. Přípisem ze dne 9. 6. 2015 sdělil právní zástupce městskému soudu, že stěžovatel nesouhlasí

pokračování

s rozhodnutím o věci samé bez jednání. Z pokynu na č. l. 40 spisu městského soudu (dále jen „soudního spisu“) vyplývá, že ústní jednání bylo nařízeno na 28. 7. 2015, o čemž byl právní zástupce zpraven přípisem odeslaným do jeho datové schránky dne 10. 7. 2015 a jemu doručeným dne 17. 7. 2015. Dne 28. 7. 2015 se právní zástupce telefonicky omluvil z jednání s tím, že „dostal záchvat a nemůže se k dnešnímu jednání dostavit“. Dále uvedl, že jak to bude možné, doručí soudu písemnou zprávu (č. l. 41 soudního spisu). Při jednání téhož dne odročil městský soud z výše uvedených důvodů jednání na 11. 8. 2015 na 9.30 hod. Na č. l. 44 soudního spisu je razítko s uvedením dne vypravení předvolání (vzor 028), konkrétně dne 29. 7. 2015, přičemž u razítka je poznámka „DS advokáta nepřístupná“. Na stejném listu soudního spisu je i doručenko z obálky typu III., v níž bylo doručováno předvolání (vzor 028), a na níž je uvedena adresa sídla právního zástupce a informace, že zásilka byla vložena do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, protože nebyl zastižen, dne 31. 7. 2013. Dne 11. 8. 2015 proběhlo ústní jednání, jehož se právní zástupce ani stěžovatel nezúčastnili, přítomný byl pouze žalovaný. V protokolu o jednání na č. l. 47 soudního spisu je uvedeno, že „[b]ude jednáno v nepřítomnosti žalobce a jeho právního zástupce vzhledem k tomu, že právní zástupce se neomluvil a k jednání se nedostavil. Telefonickou omluvu ze dne 28. 7. 2015 zatím žádným způsobem nezduvodnit“. Na tomto jednání byl sdělen obsah správního spisu, žalovaný žádné návrhy na doplnění dokazování neměl a následně byl vyhlášen rozsudek o zamítnutí žaloby stěžovatele. Rozsudek s odůvodněním byl právnímu zástupci odeslán do datové schránky dne 17. 8. 2015, přičemž na č. l. 55 soudního spisu je opět poznámka „DS advokáta nepřístupná“. Na doručence z obálky typu I. (v níž byl doručován rozsudek) na č. l. 54 soudního spisu je uvedena adresa sídla právního zástupce a informace, že zásilka byla uložena a připravena k vyzvednutí dne 19. 8. 2015 a adresátu byla zanechána výzva, aby si zásilku vyzvedl, protože nebyl zastižen a dále, že zásilka byla vložena do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, protože nebyl zastižen, dne 1. 9. 2015. Součástí soudního spisu (č. l. 58) je dále pokyn ze dne 14. 9. 2015 ohledně zjištění u České advokátní komory, zda byl určen nástupce za ze seznamu advokátů vyškrtnutého Mgr. Ing. Martina Říčku. Česká advokátní komora odpověděla přípisem ze dne 17. 9. 2015, že právní zástupce stěžovatele byl vyškrtnut ke dni 17. 7. 2015 a jeho nástupcem se stal ode dne 24. 8. 2015 JUDr. Josef Tušek. Rozsudek ze dne 11. 8. 2015 byl zaslán JUDr. Tuškovi do jeho datové schránky dne 21. 9. 2015 a doručen mu byl dne 22. 9. 2015.

[9] Podle § 42 odst. 1 s. ř. s. *[s]oud doručuje písemnosti do datové schránky, není-li možné doručit písemnost tímto způsobem, doručuje ji soud soudním doručovatelem, prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence nebo prostřednictvím veřejné datové sítě. Ukáže-li se toho potřeba, může soud požádat o doručení i jiný státní orgán.*

[10] Podle § 42 odst. 2 s. ř. s. *[m]á-li účastník nebo osoba zúčastněná na řízení zástupce, doručuje se pouze zástupci. Má-li však účastník nebo osoba zúčastněná na řízení něco osobně vykonat, doručí se i jim.*

[11] Podle § 49 odst. 1 s. ř. s. *[k] projednání věci samé nařídí předseda senátu jednání a předvolá k němu účastníky tak, aby měli čas k přípravě přiměřený povaze věci, alespoň však 10 dnů; kratší čas k přípravě lze stanovit v řízeních, v nichž je soud povinen rozhodnout ve lhůtách počítaných na dny. O jednání vyrozumí osoby zúčastněné na řízení.*

[12] Podle § 49 odst. 3 s. ř. s. *[n]eúčastí řádně předvolaných účastníků nebrání projednání a skončení věci, nejsou-li důvody pro odročení podle § 50.*

[13] Podle § 50 s. ř. s. *[z] důležitých důvodů může být jednání odročeno. Soud může odročit jednání též tehdy, jestliže to účastníci shodně navrhnou.*

[14] Podle § 51 odst. 1 s. ř. s. *[s]oud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhlí nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevyjádří-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.*

[15] Stěžovatel namítá, že nebyl řádně obeslán s předvoláním k jednání, a nemohl se proto zúčastnit jednání a má tedy za to, že je zde jiná vada řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[16] Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že stěžovatel si k zastupování před městským soudem zvolil v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. advokáta Mgr. Ing. Martina Říčku na základě udělené plné moci ze dne 20. 3. 2015 (č. l. 16 soudního spisu). Městský soud proto v souladu s § 42 odst. 2 s. ř. s. doručoval v řízení písemnosti zvolenému právnímu zástupci. Z tohoto důvodu mu také zaslal předvolání k jednání, na němž stěžovatel trval (viz § 51 s. ř. s.). Předvolání bylo odesláno právnímu zástupci do jeho datové schránky dne 10. 7. 2015 a doručeno dne 17. 7. 2015. Městský soud dále akceptoval telefonickou omluvu právního zástupce dne 28. 7. 2015 z jednání konaného téhož dne a na základě této skutečnosti odročil jednání na 11. 8. 2015. Jak následně vyplývá ze soudního spisu, při doručování přípisu o odročení ústního jednání do datové schránky právního zástupce stěžovatele vznikly problémy, konkrétně bylo zjištěno, že datová schránka právního zástupce - advokáta byla zneprístupněna, a proto zaslal městský soud daný přípis poštou na adresu jeho sídla.

[17] Nejvyšší správní soud ve vztahu k doručování soudních písemností zástupcům účastníků již dříve dovodil, že datová schránka představuje preferovaný způsob doručování, přičemž pokud soud tento způsob doručování nezvolí, může se jednat o procesní pochybení, které nelze zhojit ani tím, že bylo doručeno do sídla zástupce stěžovatele jiným způsobem (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2013, č. j. 7 Afs 73/2012 - 36, přístupný na www.nssoud.cz). Na straně druhé z tohoto právního názoru vyplývá, že jiné způsoby doručování soudních písemností advokátům jako zástupcům účastníků řízení jsou přípustné tehdy, existují-li pro takový postup překážky objektivní povahy (např. dočasná nefunkčnost systému datových schránek, nefunkční datová schránka adresáta apod.; viz k témuž problému ve vztahu k doručování obci podobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2015, č. j. 2 As 85/2015 - 31).

[18] V projednávané věci městský soud nedoručoval předvolání do datové schránky stěžovatelova právního zástupce, neboť ta byla zneprístupněna. Pokud tedy doručoval na adresu sídla právního zástupce poštovní přepravou, měl by být tento postup v zásadě v souladu s § 42 odst. 1 s. ř. s. a s judikaturou Nejvyššího správního soudu. V daném případě je ale nutno zaměřit se na další aspekt problému, a to ten, že právní zástupce stěžovatele byl advokát. Aktivně činní advokáti coby specifické podnikající fyzické osoby musí mít totiž na základě zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o elektronických úkonech“) zprovozněnou datovou schránku (viz § 15 odst. 4 ve spojení s § 31 odst. 2 zákona o elektronických úkonech). Z § 11 zákona o elektronických úkonech vyplývá, že Ministerstvo vnitra zneprístupní datovou schránku z určitých v tomto ustanovení uvedených důvodů. Mezi těmito důvody jako je např. úmrtí osoby, pro niž byla datová schránka zřízena, je uvedeno, že *ministerstvo zneprístupní datovou schránku podnikající fyzické osoby a právnické osoby, a to případně i zpětně, ke dni jejího výmazu ze zákonem stanovené evidence* (§ 11 odst. 2 zákona o elektronických úkonech). Jak i městský soud zjistil během řízení, ke zneprístupnění datové schránky právního zástupce stěžovatele došlo z toho důvodu, že byl jako advokát vyškrtnut ze seznamu České advokátní komory, a to ke dni 17. 7. 2015, tedy již v době doručování písemnosti ohledně data odročeného ústního jednání.

pokračování

[19] Obecně lze mít za to, že správní soud nemá povinnost ověřovat v každé chvíli řízení, zda právní zástupce stále zastupuje žalobce, a je povinností, ale i v zájmu právě žalobce, aby dal správnímu soudu na vědomí, že již není zastupován svým právním zástupcem. Při potížích, které však vznikly v projednávaném případě, tedy se znepřístupněním datové schránky advokáta, může být legitimně očekáváno od městského soudu, že vyhodnotí, že vada bude závažnějšího charakteru, neboť ze zákona plyne, že advokáti, tedy i tehdejší advokát stěžovatele, mají povinnost mít zpřístupněnu datovou schránku. Nemají-li ji, je to navýsost neobvyklé a nezřídka to signalizuje problém na straně advokáta, který může mít vliv na jeho schopnost poskytnout zastoupenému patřičnou právní pomoc. Pokud městský soud zjistil, že je datová schránka znepřístupněna, měl vyvinout snahu ke zjištění důvodu, proč se tak stalo. Smysl a účel takového pátrání byl zřejmý - zajistit, aby se informace o nařízeném jednání, jehož se stěžovatel chtěl zúčastnit, efektivně dostala do stěžovatelovy sféry.

[20] Obecně vzato by znepřístupnění datové schránky advokáta pro soud mělo být varovným signálem problému při zastoupení účastníka řízení. Primárně je nepochybně na účastníkovi, aby sledoval, zda jeho advokát plní řádně své úkoly plynoucí ze zastoupení. Na druhé straně však, zanikne-li zástupci účastníka oprávnění působit jako advokát, je třeba, aby účastník měl přiměřený prostor k tomu zvolit si advokáta jiného, který bude zpravidla potřebovat jistý čas na seznámení se s věcí a jemuž by měl skončivší advokát věc předat, anebo zůstat nadále bez zastoupení, je-li to podle pravidel procesního práva přípustné. V souvislosti s ukončením činnosti advokáta může vyvstat i otázka ustanovení či určení zástupce advokáta (§ 27 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii). Proto je třeba, aby soud, zjistí-li znepřístupnění datové schránky advokáta, učinil potřebné kroky ke zjištění, zda a případně jak se postavení advokáta změnilo. Může tak učinit zejména nahlédnutím do evidence advokátů vedené Českou advokátní komorou či dotazem přímo u advokáta nebo jeho zástupce, je-li takový zástupce soudu znám. Na výsledky svého zjištění pak má soud adekvátně procesně reagovat.

[21] K nutnosti přítomnosti účastníka u (ústního) jednání se vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 6. 3. 2008, č. j. 7 As 48/2007 - 126, tak, že „[s]oud ve správním soudnictví zásadně projednává věc u jednání za přítomnosti všech účastníků řízení, aby byla zachována zásada ústnosti a veřejnosti soudního jednání (srov. též čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 96 odst. 2 Ústavy). Výjimkou z této zásady je možnost soudu projednat věc bez nařízení jednání, tato výjimka však musí být vykládána, s ohledem na zájmy účastníka řízení, restriktivně neboť je to účastník řízení, o jehož právech se rozhoduje, a tento účastník také s řízením disponuje. Základním vodítkem pro vyklad této problematiky jsou tedy ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 96 odst. 2 Ústavy, podle nichž má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem provedeným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem. Účastník řízení má tedy právo, dané Listinou základních práv a svobod a Ústavou, se ve své věci jednání před soudem osobně účastnit, zpravidla bez ohledu na to, zda by jeho přítomnost měla vliv na vynesení rozhodnutí. Jestliže proto krajský soud přítomnost účastníkům řízení neumožní, lze v jeho postupu spatřovat porušení ústavního práva (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 560/03).

[22] Městský soud zvoleným postupem, tedy doručením předvolání k ústnímu jednání poštou do sídla vyškrtnutého advokáta, právního zástupce stěžovatele, aniž by zjišťoval, proč má tento právní zástupce znepřístupněnu datovou schránku, znemožnil stěžovateli předložit ke svým tvrzením relevantní důkazní prostředky a rozvést při jednání argumentaci k žalobním bodům v dané věci, čímž ve svém důsledku zasáhl do ústavně zaručených práv účastníků řízení, garantovaných již uvedenými čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 96 odst. 2 Ústavy.

[23] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že řízení před městským soudem bylo založeno na zásadní procesní vadě, která ve svém důsledku mohla vést k nezákonnému rozhodnutí ve věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

[24] Pro úplnost se Nejvyšší správní soud vyjádřil i k námitce stěžovatele ohledně zmatečnosti řízení dle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Zmatečnost řízení před správním soudem podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. spočívá v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce (srov. např. rozsudek ze dne 22. 11. 2011, č. j. 1 Ans 10/2011 - 86). Protože stěžovatel nic konkrétního k této námitce neuvedl a Nejvyšší správní soud žádná uvedená pochybení neshledal, posoudil tuto námitku jako nedůvodnou.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Nejvyšší správní soud uzavírá, že z výše uvedených důvodů shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadený rozsudek podle ustanovení § 110 odst. 1 věta první před středníkem s. ř. s. zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. V tomto řízení bude městský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu. V případě stěžovatele je nutno doručit předvolání k jednání nástupci jeho původního advokáta vyškrtnutého ze seznamu České advokátní komory. Tak bude stěžovatel mít reálnou a efektivní možnost vyjádřit se k věci a rozvést předestřenou argumentaci, včetně již učiněných důkazních návrhů.

[26] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém řízení podle § 110 odst. 3 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. listopadu 2015

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu